

متن پیاده سازی شده جلسه نهم سال سوم درس خارج اصول مباحث قطع و ظن - 1 آبان 1387

بسم الله الرحمن الرحيم

در روز 25 شوال هستیم و من تیماً مطالبی را عرض می کنم.

از امام صادق علیه السلام انسانهای زیادی صحبت کرده اند اما بدانید که کلام رب ، رب الكلمات است و مدح الرب ، رب المداح است ؛ خدای تعالی در آیه 33 سوره احزاب می فرماید : انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهيرا ... تطهیر از خبث و حدث مراد است چرا که رجس جنس است و (ال) جنس دارد و حذف متعلق هم دارد و لذا ادات عموم جمع است.

برخی از بزرگان از این آیه علاوه بر صیانت از خطا و اشتباه ، علم گسترده را استفاده کرده اند چرا که ندانستن را هم رجس می دانند.

نکته: یزید آگاه به عمل می رسد و گاه به عمل نمی رسد ؛ در یکجا قرآن در مورد تیمم می فرماید یزید لیطهرکم یا می فرماید دین را فرستادم تا شما کامل شوید حال ممکن است کامل بشوید یا نشوید؛ برخی از اهل سنت به آیه چنین اشکالی کرده اند و گفته اند در آیه 33 هم معلوم نیست اهل بیت علیهم السلام بخواهند از رجس دوری کنند یا نه؟

جواب واضح است اگر ما فاعل یزید باشیم ممکن است انجام بدهیم یا ندهیم اما در آیه 33 احزاب فاعل یزید خود خداست. اسد حیدر در کتاب الامام الصادق و المذاهب الاربعه مطلبی را نقل می کند : منصور دوانقی چند ویژگی داشت 1: بخیل بود 2: دشمن بود 3: حاکم بود

نقل شده است که یک وقتی از منصور در مورد امام صادق پرسیدند منصور گفت : انّ جعفر بن محمد کان ممن قال الله فيه ثم اورثنا الكتاب الذين اصطفينا من عبادنا و کان ممن اصطفاه الله و کان من السابق ف الخيرات منصور هنرمند نبود اما کلامی بر زبانش جاری شد و ماندگار شد.

ادامه بحث اصول

مرحوم شهید صدر از کسانی است که در این بحث مطلب جدید دارد ایشان شهرت در فتوا را نه مطلقاً رد می کند و نه می پذیرد (به خاطر مبنای حساب احتمالات)

ایشان می فرماید شهرت هم مثل اجماع است و قبلاً گفتیم که اجماع گاه انسان را به اطمینان و یقین می رساند و قابل پذیرش می شود همین بحث دقیقاً در شهرت هم می آید.

البته ایشان می فرماید ممکن است بگوییم در غالب موارد شهرت حجت نیست چرا که شهرت نسبت به اجماع دو مانع بر سر راه دارد 1: از نظر عدد و کمیت ؛ در اجماع اتفاق همه است به خلاف شهرت 2: در شهرت مخالف وجود دارد بخلاف اجماع لذا مخالفت عده ای ، گاه ایجاد شک می کند و مانع پذیرش می شود

بله اگر شهرت ما را به اطمینان یا یقین برساند حجت می شود.

استاد: من در تکمله کلام مرحوم صدر نکته ای را عرض کنم ؛ جدای از بحث مقدار و مخالفت که ایشان می فرماید یک مولفه های دیگری در مساله تاثیر گذار است که آن مولفه ها در پذیرش یا عدم پذیرش شهرت موثرند.

آخرین شخصیتی که در بحث ما حضور دارد مرحوم امام خمینی است ایشان فکرش متأثر از آقای بروجردی است و لذا این کلام را اگر نسبت به مدرسه آقای بروجردی بدهیم بهتر است.

ایشان در انوار الهدایه می فرماید: شهرت در فتوا را باید از نظر زمان بررسی کنید ؛ شهرت چه زمانی و از ناحیه کدامیک از

فقه‌است؟ اگر شهرت از ناحیه فقیهان قبل از شیخ طوسی باشد (قدماء) این شهرت در فتوا معتبر است و فقیه حق ندارد طبق آن فتوا ندهد اما اگر شهرت از شیخ طوسی به ما بعد باشد این شهرت اعتبار ندارد .

سوال: مگر قبل از شیخ طوسی چه خاصیتی دارد که سبب پذیرش است؟

جواب: از نظر مدرسه آقای بروجردی ؛ قدمای ما قبل از شیخ طوسی تفریع فروع نمی کردند بلکه فقط روایات را می دیدند و در غالب مساله بیان می کردند فقط سند روایات را حذف می کردند.

سنی ها به شیعیان اشکال کردند که شما کار خاصی نمی کنید فقط از ائمه مطالب را می گیرید و نقل می کنید این گفته به شیخ طوسی برخورد و کتاب مبسوط را نوشت

استاد: کتاب مبسوط واقعا عجیب است گاه یک مساله 20 یا 30 فرع می شود؛ بعد از زمان ایشان تفریع فروع اتفاق افتاد.

مرحوم امام خمینی: در اجماع هم من مثل شهرت قائل هستم که بین قدماء و متاخرین فرق وجود دارد.

تنها کسی که در مورد تعلیل روایت مقبوله صحبت کرد مرحوم آقای ایروانی بود ؛ مرحوم امام خمینی دوباره به تعلیل می پردازد و می فرماید تعلیل هیچ مشکلی ندارد و فان المجمع علیه لاریب فیه یک کبری کلی است که امام علیه السلام بیان می کند و این مثل الخمر حرام لانه مسکر است که مرحوم نائینی هم قبول دارد.

مرحوم امام خمینی: مراد امام علیه السلام لا ریب فیه عرفی است یعنی هر چه که عرفاً لا ریب فیه است را بگیرد؛ عرف به خبر ضعیف لا ریب فیه نمی گوید ؛ خبری که شهرت را به همراه دارد عرفاً لا ریب فیه نمی گویند.

نکته ی در کلام امام خمینی: لا ریب فیه نسبی که مرحوم نائینی می گوید درست نیست مثلاً در دو خبری که یکی خبر ضعیف است و دیگری قیاس است نمی شود گفت یکی از این دو خبر لا ریب فیه است بلکه هر دو فیه است اما یکی ریبش بیشتر و دیگری کمتر است و اینکه حضرت فرمود مجمع علیه را اخذ کن که لاریب فیه است مراد لا ریب فیه نسبی نیست.

استاد: کلام آقای بروجردی و شاگردانش همان حجیت به خاطر حصول اطمینان است و شهرت قدمایی هم چون به اطمینان می رساند سبب حجیت شهرت قدماییه شده است اما اشکال ما این است که قدماء گاه سوالات روایت را حذف می کردند و فقط جواب را ذکر می کردند و... و اینها هم سبب می شود که کار آنها را ما اجتهادی تلقی کنیم؛ چه بسا اگر سوال به دست ما می رسید از جواب امام علیه السلام برداشت دیگری می کردیم.

و الحمد لله رب العالمین